

*ГАФУРОВА Олена Вікторівна,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри аграрного, земельного та
екологічного права імені академіка В.З. Янчука
Національний університет біоресурсів і
природокористування України*

«ПРОГРАМНЕ» ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 р., передбачено співробітництво сторін з метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема шляхом поступового зближення політик та законодавства (ст. 403). В управлінні таким розвитком особливого значення набуває програмування, під яким у європейському законодавстві розуміється процес організації, прийняття рішень і розподілу ресурсів в кілька етапів, із залученням партнерів (можуть виступати компетентні регіональні та місцеві органи влади, громадські організації тощо) для реалізації, на багаторічній основі, спільних дій Союзу та держав-членів для досягнення цілей стратегії Союзу для розумного, збалансованого і всеосяжного зростання (ст. 2 Регламенту Європейського Парламенту і Ради від 17 грудня 2013 р. № 1303/2013 щодо встановлення загальних положень про Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Європейський соціальний фонд (ESF), Фонд згуртування (CF), Європейський сільськогосподарський фонд сільського розвитку (EAFRD) і Європейський Морський та Риболовний фонд (EMFF) та щодо встановлення основних положень про ERDF, ESF, CF, EAFRD, EMFF) [1].

В економічній літературі при встановленні заходів планування за спеціально визначеними програмами, застосовується програмно-цільовий метод (цільове програмування). Згідно з цим методом цілі плану узгоджуються з ресурсами за допомогою програм. В його основі – формування цілей економічного розвитку, їхній поділ на підцілі та виявлення ресурсів, необхідних для їх узгодженої реалізації [2, 109]. Тому, при розробці відповідних програм повинні враховуватись природні особливості (наявність місцевих ресурсів, можливість організувати оздоровлення людей, відпочинок, використання територій для інших цілей) [3].

Вказаний підхід повністю реалізовано у законодавстві ЄС. Так, Регламентом Європейського Парламенту і Ради від 17 грудня 2013 р. № 1305/2013 щодо підтримки сільського розвитку EAFRD та відміни Директиви Ради № 1698/2005 [4], визначається комплекс заходів, спрямованих на підтримку сільського розвитку, які передбачається здійснити в період 2014–2020 років. Серед них виокремлюються ті, що мають особливе значення для сприяння соціальній інтеграції, скороченню бідності та економічного розвитку

в сільських районах. Заходи підтримки поширюються лише на розвиток дрібної інфраструктури, що визначається в програмі кожної держави-члена. Проте програми сільського розвитку можуть відступати від цього правила тоді, коли це стосується інвестицій у широкосмуговий зв'язок та поновлювані джерела енергії (п. 2 ст. 20). Зазначені інвестиції здійснюються згідно з планами розвитку муніципалітетів і сіл та мають узгоджуватися з відповідною стратегією місцевого розвитку (п. 3 ст. 20).

Національні та/або регіональні програми сільського розвитку (rural development programmes (RDPs) розраховані на семирічний період. Вони складаються з пріоритетних напрямків сільського розвитку: 1) сприяння передаванню знань та інновацій у сільському господарстві, лісовому господарстві і сільській місцевості; 2) підвищення життєздатності/конкурентоспроможності всіх видів сільського господарства, а також сприяння інноваційним фермерським технологіям і стійкому лісокористуванню; 3) сприяння організації харчового ланцюга, благополуччя тварин та управління ризиками в сільському господарстві; 4) відновлення, збереження й розвиток екосистем, зв'язаних із сільським і лісовим господарством; 5) підвищення ефективності використання ресурсів і сприяння переходу до низьковуглецевої і стійкої до зміни клімату економіки в сільському господарстві, харчовій промисловості та лісовому господарстві; 6) сприяння соціальній інтеграції, скороченню бідності й економічному розвитку в сільських районах [5].

Враховуючи вищезазначене, при розробці національної програми розвитку сільських територій, необхідно враховувати пріоритети спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 рр., на що зверталася увага у літературі [6, с. 95]. Але, на сьогоднішній день, в Україні так і не прийнято відповідної програми – діє лише Концепція розвитку сільських територій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р., яка, доречі, не базується на вказаних пріоритетах та жодним чином не кореспондується із розробленим Міністерством аграрної політики та продовольства України проектом Єдиної комплексної стратегії та планом дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки [7]. Зважаючи на те, що перший з вищезазначених документів носить лише концептуальний характер, а другий є проектом, слід констатувати, що в нашій країні не виконуються положення ст. 403 Угоди про асоціацію та не проводиться комплексне вирішення проблем розвитку сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 december 2013 on laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund

- and repealing Council Regulation (EC) [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.
2. Цегелик Г. Програмування цільове // Економічна енциклопедія. У 3-х томах.— Т. 3. П.-Я.// ред. кол. С.М. Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952с.
  3. Малік М.Й., Пулім В.А. Концептуальні засади розвитку сільських територій // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vadyba.asu.lt/8/156.pdf>
  4. Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 december 2013 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Council Regulation (EC) No 1698/2005 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/>.
  5. Rural Development 2014–2020 [Electronic resource]. — Mode of access : http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm.
  6. Попова О.Л. Нові пріоритети спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України // Економіка АПК. – 2013. - № 12. – С. 89-96.
  7. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки: Проект 19 жовтня 2015 р.- К.: Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2015. – 131 с.